

Milí milovníci televizní obrazovky,

stalo se už jakousi nepsanou tradicí, že vždy po dvou pamětnických kalendářích následuje kniha. **Černobílé idoly i jiní** obsahují Cibulkovy kalendáře pro filmové pamětníky z let 2009 a 2010, **Černobílé idoly i jiní 2** pak kalendáře z roků 2011 a 2012. A počítáte dobře, pomalu se pro vás chystají i **Černobílé idoly i jiní 3**!

Často jsem ale odpovídal na otázku, proč nemají „svou“ knižní podobu i kalendáře televizní. Kniha, kterou právě držíte v ruce, je mou odpovědí – už ji mají! A letošní rok, kdy slaví televize své kulatiny, je k tomu ideální příležitostí.

Z Cibulkových kalendářů pro televizní pamětníky z let 2011–2013 jsem vybral stovku medailonků, které tvoří první část knihy. To je zároveň i vysvětlení, proč na následujících stranách nenajdete třeba právě toho svého televizního miláčka. Zkrátka a dobře, aby se osobnost dostala do této stovky, musela v minulých třech letech oslavit své kulatiny. Nenápadně naznačuji, že na další se dostane třeba zase příště.

Televizními idoly můžete listovat tam i zpátky, klidně i na přeskáčku, a můžete si tak připomenout tváře, které se nesmazatelně zapsaly do šedesátileté historie televizního vysílání u nás. Na obrazovkách jsme je měli (nebo máme) šanci vídat tak často, že se stali přirozenou součástí našich životů. Mnohdy máme u některých pocit, že už po těch dlouhých letech patří do rodiny.

Druhá část knihy přináší rozhovory s deseti osobnostmi, které jsme s kolegou Tomášem Pilátem poříдили speciálně pro tuto knihu. Jejich svědectví o tom, jak u nás televizní vysílání vznikalo a vyvíjelo se, prostě stála za zaznamenání. Dozvíte se díky nim mnohé detaily, které jste určitě netušili. My jsme byli překvapeni mnohokrát.

Přát vám za celý náš autorský i redakční tým hezké čtení a prohlížení teď asi ani nemusím. Tím, že jste si poříдили tuhle naši knihu, jste totiž jednoznačně dokázali, že máte televizní obrazovku a její osobnosti rádi. A my vám za to děkujeme!

LIBUŠE ŠAFRÁNKOVÁ

*7. června 1953 Brno

Libuše Šafránková; BÁJEČNÁ LÉTA POD PSA (1997)

U příležitosti 110 let české kinematografie proběhla na obrazovkách České televize celonárodní volba nejoblíbenějšího českého herce a herečky všech dob. Pro nikoho nebylo překvapením, když na příčky nejvyšší dosáhli Vladimír Menšík a národem milovaná Popelka **Libuše Šafránková**. Při přebírání cen byla překvapená a s roztomilostí sobě vlastní pronesla: „*Já si připadám jak v jiné dimenzi, jako by to ani nebyla pravda. Je přece tolik úžasných hereček, které by si to zasloužily, třeba Blanka Bohdanová. Kolegové mi ale radí, ať o tomhle nepřemýšlím a ať si to užiju. Takže já jsem rozhodnuta si to užít!*“ První rolí, kde tehdy jako sedmnáctiletá zazářila, byla Barunka ve dvoudílné televizní adaptaci *Babičky* (1971). No vidíte, a sama „Libuška“ už je dnes ve skutečnosti babičkou dvojnásobnou!

JIŘINA BOHDALOVÁ

* 3. května 1931 Praha

Jiřina Bohdalová; BABIČČINA KRABÍČKA (1964)

Když dáte televiznímu počítačovému systému za úkol, aby našel všechny role **Jiřiny Bohdalové**, můžete si zajít klidně na kávu. Ne, že by byl tak pomalý, ale dohledat téměř dvě tisícovky inscenací, seriálů, pohádek a zábavných pořadů dá fušku i moderní technice. Tak mě napadlo, co by televiznímu archivu zbylo, kdyby zmizely všechny pořady, ve kterých účinkovala. No, moc by toho nebylo. Vždyť před kamerou stála malá Jiřinka už v roce 1937, a to při natáčení filmu Pižla a Žižla na cestách! Její umělecký záběr je fascinující: na straně jedné Anna v tragikomedii Ucho (1970), na straně druhé dobačka Fany v Kachyňově stejnojmenném filmu (1995) nebo třeba učitelka Anežka Lídlová v jedné z nejslavnějších televizních scének. Ať tak či tak, pokaždé je vynikající.

JIŘINA JIRÁSKOVÁ

* 17. února 1931 Praha
† 7. ledna 2013 Praha

Jiřina Jirásková; SŇATKY Z ROZUMU (1968)

Víc než deset let jsme spolu hrávali roztomilou hru. Když mi volala, hlásil jsem se do telefonu: „Dobrý den, tady je vysoký, štíhlý, svalnatý, inteligentní blondák.“ Jiřinka kontrovala: „Aha, tak to bude omyl, já volám pana Cibulku...“ Když zazvonil telefon a na displeji se objevilo její jméno, věděl jsem, že buď shání doprovod na nějakou nóbl akci, že potřebuje spravit pojistky či sehnat malíře a nebo (a to jsem byl nejraději), že se jí jen tak stýská. Kdyby mi někdo před lety řekl, že spolu budeme moderovat TýTý, že budu smět po jejím boku hrát divadlo, a co víc, že mě přijme mezi své přátele, řekl bych mu, že je blázen. Kdyby někdo dodal, že budu stát čestnou stráž u její rakve a loučit se s ní z jeviště Vinohradského divadla, nevěřil bych mu. Stalo se. Moje milá Jiřinko, jsem rád, že jsem Ti stačil mnohokrát říct, jak důležitým člověkem jsi pro mě v životě byla. Chybíš nám. Víím, že už nikdy nezazvoní telefon a v něm už se nikdy neozve: „Haló, tady ta malá herečka, je tam ten vysoký, štíhlý, svalnatý blondák?“

ARABELA SE VRACÍ

26 dílů
Premiéra: 24. prosince 1993

Vladimír Dlouhý, Miroslava Šafránková;
ARABELA SE VRACÍ (1993)

K vánočním svátkům neodmyslitelně patří seriál Arabela. 24. prosince 1993 dostali televizní diváci dárek – k původním 13 dílům z roku 1979 jich pod názvem **Arabela se vrací** přibýlo ještě dalších 26! Co se za tu dobu změnilo? Původní Arabelu hrála Jana Nagýová a hlas jí propůjčila Libuše Šafránková. V pokračování byla do této role obsazena její sestra Miroslava. Změnila se i Mařenka. Původní Veroniku Týblovou nahradila Hana Ševčíková. Maminka Majerová (Stella Zázvorková) musela dle scénáře ovdovět, neb mezitím odešel Vladimír Menšík. Milovníci tohoto seriálu se ale opět setkali s královským párem v podání Vlastimila Brodského a Jany Brejchové, s Xeníí Dagmar Patrasové, s Jiřím Sovákem coby čarodějem Vigem a Istivý Rumburak Jiří Lábus se tu tentokrát vyřádil dosyta a málem se opravdu stal králem Pohádkové říše.

NEMOCNICE NA KRAJI MĚSTA PO DVACETI LETECH

13 dílů
Premiéra: 20. října 2003

Ladislav Frej, Ladislav Chudík;
NEMOCNICE NA KRAJI MĚSTA PO DVACETI LETECH (2003)

Dlouho byly osudy všech hrdinů z **Nemocnice na kraji města** nedotknutelné. Až 20. října 2003 mohli diváci usednout k pokračování seriálu **po dvaceti letech**. Po Jaroslavu Dietlovi se scénáře ujal Petr Zikmund (vl. jm. Jan Otčenášek), režíroval Hynek Bočan. Na obrazovky se tak vrátili primář Blažej, Alžběta Čeňková, doktorka Králová, mlčenlivá Ina, vrchní sestra Pěnkavová a do děje přibýly i postavy další. Někteří už se ale navrátit nemohli: doktor Štrosmajer (Miloš Kopecký), doktorka Fastová (Dana Medřická) nebo sympatická hospodyně Ema (Marie Motlová). Husarský kousek se tvůrcům povedl hned při vysílání prvního dílu nové série. U obrazovek tehdy byly více než 4 miliony diváků! Tenhle rekord už u nás nikdo nikdy nepřekoná.

MACH A ŠEBESTOVÁ

13+13+8 dílů
Premiéra: 6. října 1982

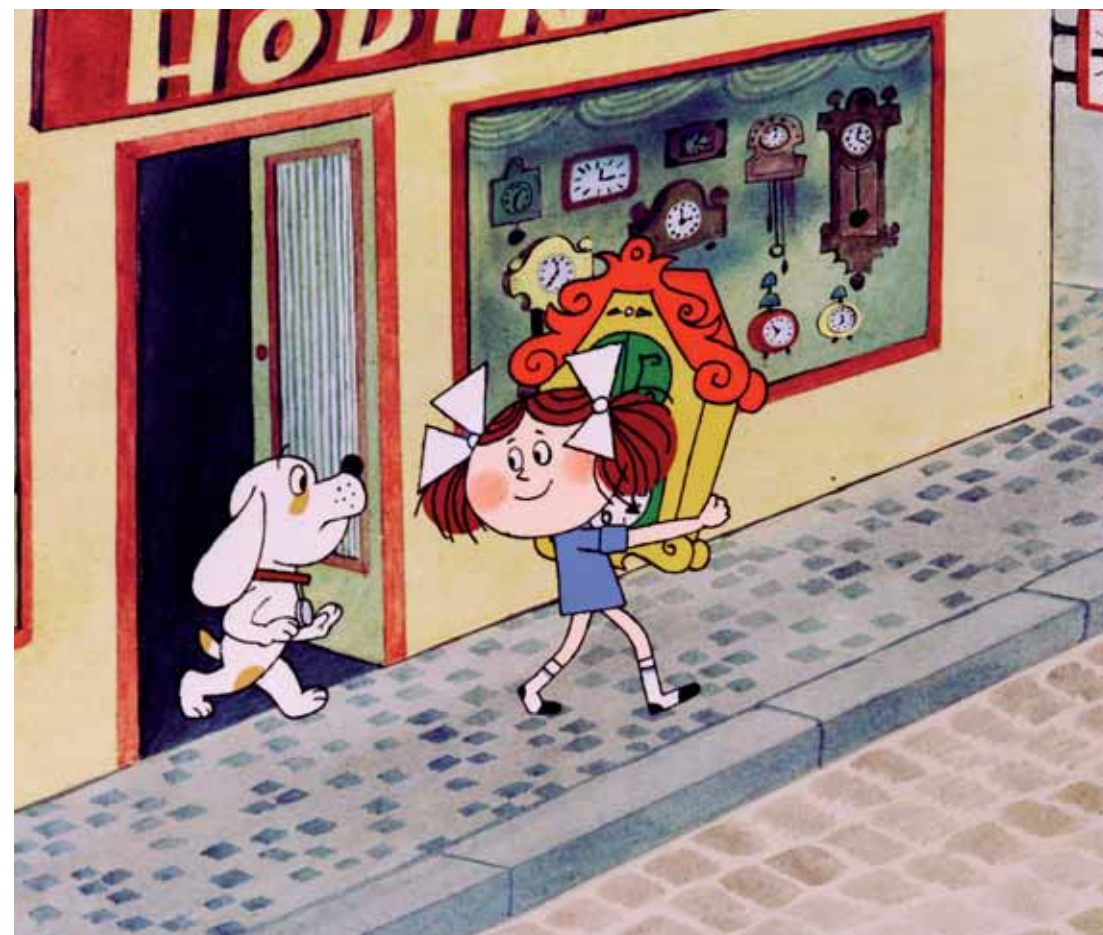

Mach, Šebestová; MACH A ŠEBESTOVÁ NA PRÁZDNINÁCH (1999)

I když na to nevypadají, žákům 3. B **Machovi a Šebestové** už je po třicítce! Příhody těchto dvou nerozlučných spolužáků viděli diváci poprvé roku 1982. Úspěch jim zaručila celá řada autorů: příběhy napsal Miloš Macourek a jejich výtvarnou podobu vytvořil Adolf Born. Třetího z hlavní trojice tvůrců, animátora a režiséra Jaroslava Doubravu, který se podílel na prvních třinácti dílech, později nahradila jeho dlouholetá spolupracovnice Cilka Dvořáková. Celý (dnes 34dílný) seriál geniálně namluvil Petr Nárožný. Rád bych ale připomněl i další nesmrtelné postavy: Pažouta, Horáčka, pana Humla, paní Kadrnožkovou se svým psem Jonatánem a hlavně – paní Cibulkovou s kočkou Micinkou.

KÁŤA A ŠKUBÁNEK

26 dílů
Premiéra: 20. prosince 1982

Škubánek, Káťa; KÁŤA A ŠKUBÁNEK (1982)

Bylo jaro, všechna zvířata měla mláďátka a holčička Káťa taky chtěla něco živého. V cukrárně si proto koupila vejce plné dobrot, dala ho do kočárku a čekala. Kolem ale běžel malý pes, cítil něco sladkého, skočil do kočárku, čokoládu snědl – a vtom ho našla Káťa. Přesně takhle se před třiceti lety zrodilo přátelství **Káti a Škubánka**. Kreslený šestadvacetidílný seriál viděli malí diváci poprvé v roce 1982. Scénář napsali Libuše Koutná a Josef Lamka. Režii měla ve svých rukou Věra Marešová, která postavčkám vtiskla filmové charakterity a také výtvarnou podobu. Po její smrti ve stejném duchu pokračovali zkušený režisér František Vysrčil a animátorka Zdena Skřípková. Na úspěchu příběhů měli velký podíl i hudební skladatel Angelo Michajlov a Jitka Molavcová, která příběhy úžasně namluvila.

VYNÁLEZ TELEVIZE JE NEJVĚTŠÍ ŠTĚSTÍ, KTERÉ MĚ MOHLO POTKAT!

Rozhovor Tomáše Piláta s Vladimírem Opletalem

„V kameře se všechno sbíhá: herecké výkony, dekorace, světla, kostýmy... Kameraman musí ale všechny ostatní profese respektovat. Pak může být natočen dobrý film,“ říká legenda mezi televizními kameramany Vladimír Opletal. A ví, o čem mluví. Natočil přes tisíc titulů, jeden lepší než druhý. Mnohé z nich jsou dodnes součástí zlatého fondu České televize.

Pane Opletale, když jsem byl hodně malý, napadlo mě, že by se Opletalova ulice v Praze mohla jmenovat po Vás: znal jsem Vaše jméno z televizních titulků – a najednou Opletalka!

Ale kdepak, po mně se přece jmenuje Lazarská! Kdyby byla Opletalova ulice pojmenovaná po mně, to už bych tu nebyl.

Já vím; nicméně: jste nějak spřízněný s rodinou Jana Opletala zabitého za okupace Němci?

Víte, já vlastně nemám skoro žádné příbuzné, žili jsme spíše v ústraní. Na Moravě je více Opletalů, všichni jsou příbuzní, ale naše rodina se všelijak potácela životem, měl jsem složité mládí, byl jsem tak trochu „mimo“. Příbuzné skoro nemám. Tedy – asi nějaké ano, ale nevím o nich. A ti, o kterých jsem věděl, tu už nejsou. Jsem poslední na řadě...

Snímek z natáčení filmu *Julián odpadlík* (1970). Vlevo režisér Jiří Bělka, vpravo Vladimír Opletal

Vy jste profesně začínal s fotografií, je to tak?

Myslel jsem si, že vydělám nějaké peníze, tak jsem se vyučil fotografem. Pak jsem přešel na státní grafickou školu s tím, že budu velkým umělcem, že se stanu mistrem. Mistrem jsem se nestal, tak jsem šel studovat na FAMU.

Byla Vám fotografie ve Vaší kameramanské profesi k užítku?

Moc ne, to je něco jiného. Fotografie má jiné zákonitosti kompozice

a estetiky vůbec. Když se dá člověk na kinematografii, musí na tyhle věci zapomenout. Kamera a fotky – to jsou zcela jiné obory.

Krásně to vyjádřil Jaroslav Hašek, když napsal, že nejlépe se fotí nádraží, protože se nehejbá. A přitom nádraží se nejhůře točí, právě proto, že se nehejbá!

Dřív se na škole učilo, že základem filmu je statický záběr. To už dneska neplatí. Buď se hejbá herec, nebo se hejbá kamera. K tomu barvy a světla. A všechno v pohybu. Naštěstí jsem v době, kdy jsem přišel do televize jako kameraman, neměl na nic jiného čas, tedy ani na fotografii.

Hodně jste točil už jako student.

Jako študák jsem bydlel na koleji v Hradební ulici. Kdykoliv třeba v televizi potřebovali něco natočit, například nějaký šot, volali mi tam a já jsem šel. Nešťítíl jsem se žádné práce, naopak, byl jsem rád. Dali mi kameru a třicet metrů filmu, což vystačilo asi na tři minuty záznamu, a šel jsem točit třeba fotbal. A za reportáž jsem dostal sto korun! Asi byly ty moje šoty použitelné, protože takových zakázek jsem měl neustále hodně.

Jak se v té době pohlíželo na kameramany?

Nikdo je moc neuznával, alespoň ty televizní, ale pro mě byla kamera smyslem života. Vytvořil jsem spoustu věcí, mimo jiné i díky tomu, že kolegům se do nich nechtělo. Natočil jsem kolem tisíce celovečerních titulů. A všechno to byla krásná práce. Vynález televize je největší štěstí, které mě mohlo potkat.

Pracoval jste už za prvního ředitele Československé televize Karla Kohouta; jaký byl?

Výborný, byl zázrak, co všechno vybudoval! Měli jsme se vzájemně rádi. My v televizi jsme ho obdivovali a on zase uznával nás. V televizi bylo tehdy pár lidí, ale všichni táhli za jeden provaz, panovala tam pohoda.

Obecně: televizní ředitele, které jsem zažil, jsem často litoval. Šli do věcí, o kterých u nás nikdo nevěděl, nebyly zkušenosti, začínalo se. Proti žádnému řediteli jsem nic zásadního neměl a oni proti mně asi taky ne, když mě v televizi nechali dělat.

A díky tomu jste toho hodně zkusil, sem tam jste objevoval nové cesty. Žánrové spektrum pořadů, které jste natáčel, je opravdu široké.

Točil jsem opravdu kdeco, opery, publicistiku, dokonce už zmíněné sportovní reportáže, až jsem skončil u hrané tvorby, v dramatickém žánru. A diváci měli televizi rádi.

Jednou jsem točil s Jindřichem Fajstovským do Vlaštky, jeli jsme do jižních Čech, tam se sešla celá vesnice a nadšeně nás vítala. Ti lidé nám líčili, jak všichni chodí na televizi do školy, sejde se tam prý vždycky sto padesát lidí a pak o pořadu ještě dlouho diskutují. Bylo skvělé sledovat, jak je to těší. Bylo potěšující vidět, že má naše práce smysl. Divácký zájem jsem bral vždy jako poctu. Práce v televizi není pásová výroba, neustále přicházejí nové látky, noví autoři, herci, režiséři.

TŘI CHLAPI V CHALUPĚ (O HLUSTVISIHÁKOVI NEMLUVĚ)

Rozhovor Tomáše Piláta s Lubomírem Lipským, Janem Skopečkem a Ladislavem Trojanem

Pánové Lubomír Lipský, Jan Skopeček a Ladislav Trojan vytvořili nezapomenutelnou trojici dědečka, otce a syna Potůčkových v legendárním seriálu Tři chlapi v chalupě. Vysílal se v letech 1962 a 1963 a dohromady se k divákům přes televizní obrazovku dostalo osmnáct dílů. Bohužel, zachovaly se z nich pouze tři. I tak, přestože od jeho vysílání uplynulo už celé půlstoletí, se o seriálu mluví dodnes. Vlastně to ani nepřekvapí, vždyť tenhle seriál byl ve své době fenomén, kterým žila téměř celá (ještě Československá) republika. Vysílalo se živě a pamětníci vypravují, jak se napětí od herců a členů štábu přenášelo k divákům; obyvatelé středočeských Nesvačil jsou stále hrdí na to, že se natáčelo právě u nich, a některé hlášky mezi lidmi kolují dodnes. *Ergo kladívko* (řekl by děda Potůček): Tři chlapi v chalupě jsou pořád pojem. A sejít se s třemi chlapy naživo je stále obrovský zážitek.

Rodina Bláhova; Ladislav Trojan s maminkou (v podání Stelly Zázvorkové)...

... a s tatínkem (v podání Ilji Prachaře)

Pánové, hráli jste chlapy tří generací, přitom věkový rozdíl mezi nejmladším a nejstarším z vás je devět let. Koho to napadlo, kdo vás takhle obsadil?

Ladislav Trojan: Asi režisér Jaroslav Dudek, který nás znal; mě třeba viděl v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého na Smíchově. A taky Jaroslav Dietl, jeden z autorů seriálu. I s ním jsme se znali.

Jan Skopeček: Dudek seriál rozjízďěl, pak se toho ujal František Filip, který to s námi táhl nejdéle.

Ladislav Trojan: Já jsem přitom asi tak prvních čtrnáct dní váhal, jestli do toho vůbec mám jít; bál jsem se, že tím dostanu nálepku vesnického chasníka.

Jan Skopeček: A tu jsi taky dostal!

Ladislav Trojan: Jasně, že jsem ji dostal. Ale stejně jsem nakonec na nabídku hrát ve Třech chlapech rád kývnul. Kolegové byli moc fajn, ke mně jako ke kandrdasovi se chovali bezvadně, jako ke kamarádovi. Měli jsme se rádi, skutečně, bez přetvářky. A na výsledku to, myslím si, bylo znát.

Jan Skopeček: Víte, oni si režiséři herce prostě zaškatulkují. Někdo je dobrý na policajty, tak hraje policajty. Někdo je dobrý na vrahy, tak hraje vrahy.

Zpátky ke Třem chlapům v chalupě: na motivy seriálu vznikly dva celovečerní filmy, první v roce 1963, druhý v roce 1973, oba se, zaplaťpánbůh, na rozdíl od většiny dílů seriálu, zachovaly.

Lubomír Lipský: Myslím, že ty filmy patří k tomu lepšímu z té doby. Z oné dvojice se mi víc líbí druhý snímek, Tři chlapi na cestách.

Jan Skopeček: Mně se zase víc líbí ten první, myslím, že byl pestřejší, obsahoval víc příběhů.

Ladislav Trojan: Ale chápej, Honzo, že se Mirkovi líbí víc ten druhý, když ho režíroval jeho brácha!

Napadlo by vás, že se budete scházet ještě po padesáti letech?

Ladislav Trojan: My jsme se vídali vlastně pořád, průběžně. Chodili jsme na sebe vzájemně do divadla, potkávali se v televizních pořadech nebo v Rozhlase, zkrátka nikdy jsme se neodcizili! Taky jsme jezdili s pásmem scének po různých místech republiky, uváděli jsme programy například z Kavalieru Sázava, ze Země živitelky v Českých Budějovicích nebo ze ZOO ve Dvoře Králové nad Labem. Posledních pět, šest let se scházíme pravidelně, dáme si vínko, popovídáme, zavzpomínáme...

Chlapi nestárnou; Ladislav Trojan, Jan Skopeček a Lubomír Lipský v roce 2012 v Plzni na festivalu Finále

Co byste, pánové, řekli na nabídku, kdyby chtěl někdo natočit Tři chlapy v chalupě po padesáti letech?

Ladislav Trojan: Ale něco takového se snad i chystá! Měl by to být jeden film, tedy nikoliv seriál, a tam bychom měli vystupovat sami za sebe. Jde o zajímavý, dosti vtipný projekt mladých filmařů k 60. výročí vysílání Československé televize a moc se nám líbí.

Kouknete se na sebe někdy, třeba v televizi, jak vám to tenkrát, v letech 1962 a 1963, jako třem chlapům v chalupě slušelo?

Ladislav Trojan, Jan Skopeček: Občas. Z nostalgie.

Lubomír Lipský: Víte, já už se znám tak, že se na sebe nekoukám. Věnuji se jiným, důležitějším věcem.

Lubomír Lipský

J. Skopeček

Ladislav Trojan